

נתיבות

מדי הסגולה של הצמח צדק
להודיר חום גבוה?
מדור "נועם הלכה"

מדוע נותנים עליה בר"ח
לבעל תוקע ולבעל שחרית?
במדור "נועם שיחה"

נתיבות התורה ♦ נתיבות העבודה ♦ נתיבות המצוות

ידל ע"י קהל "עבודת הלב" פניה"ק ירושלים תובב"א ♦ מאוצרות ומעיינות מורינו הגה"צ ר' יעקב מייזליש שליט"א רב דקהלתנו

נועם שיחה

נערך מתוך שיחות חיזוק והתעלות בעת רעוא דרעוין

כח התורה ליישר את האדם ולהאיר את עיניו

מהפך מר למתוק ומתוק למר

דברים שיצה"ר נלחם עליהם

א' על ידי שהוא משקר לו לאדם ומכניס בו דמיון של רצון וחשק ותענוג לעשות רע, לדבר רע, לראות רע, ולחשוב רע, והוא מגדיל כל כך את החשק ואת הדמיון השקר כמה האדם יוכל ליהנות מעשייתו הרע, עד שהאדם חושב שזה באמת יביא לו טובה ועונג, כשבאמת זה בשבילו מר ממות, ורק אח"כ כשכבר חטא וראה שהחטא לא שימח אותו כלל ושהוא לא בא מזה לשום סיפוק והנאה, ואדרבה זה רק קלקל את נפשו והביא עליו עצבות וחשכות וצרות ורעות ח"ו, אז הוא מכיר בשווא ושקר של היצה"ר ומתחרט ומתעצב ולבו נשבר לרסיסים.

עמלק אומר על מצוה שהוא עבירה, ועל עבירה שהוא מצוה

ב' על ידי שהוא מעקם ומסלק לאדם גם את ההסתכלות על דרך האמת, באופן שהאדם יטעה ולא יראה נכון את מה שצריך לעשות באמת, הוא חושב על עבירה שהוא מצוה, ועל מצוה שהוא עבירה, וכמו שצדיקים אמרו שלפעמים האדם מתלהב בעשותו הרע עד שברור לו שמצוה לצער ולבזות את פלוני ולהנקם בו וללמדו לקח, וכן עבירה הוא לעשות לו טובה ולחזקו, וכן הוא בבין אדם למקום שלפעמים היצר מבלבל את האדם לחשוב על כל מיני עבודות והנהגות שזהו רצונו ית' לעשות, כשבאמת צריך לעשות להיפוך, וכל זה בא מהסילוף והשקר של עמלק המטעה את שכלו ועיניו של אדם, כדי לאבדו מכל העולמות ח"ו.

כדי להמתיק את דברי תורתך בפינו, שנדע כמה מתנות והתקרבות לה' אנו זוכים בעת לימודינו בימים אלו מכח אור התורה הק' המאיר לנו עתה ביותר, נזכיר בס"ד ענינים כלליים אשר יצה"ר מנסה תמיד להפיל בהם את האדם, והאיך שאור התורה הק' יש בה כח אדיר לדחות את כל תחבולות אלו של עמלק ולנצחו כליל, דוגמת אורם של ענני הכבוד שהשפיעו אורם הטוב על בני ישראל להצילם מכל רע, ואלו הן:

רוצה להחטיא האדם בעקמימותו

הנה אחד מעיקרי תחבולותיו של יצה"ר האיך שהוא בא ומחטיא את האדם בעבירות, הוא על ידי שמעקל ומעקם ומסלק את הטוב ברע ואת הרע בטוב, וכמשמעות שמו "עמלק" אותיות "מעקל", כי הוא נחש עקלתון שתמיד הולך בעקמימיות ולא בישרות, הוא לוקח את האדם הישר והתמים, אשר אלקים עשה את האדם ישר, ואשר נקרא ישראל וישורון מלשון ישרות, והא בערמימותו מעקם לו את רצונו ואת הילוך מחשבתו ורגשי לבו, ומעקל לו את הדרך ברוב רשעות ושנאה לנשמתו הק' (עיי' זוהר חדש בראשית יח; מהר"ל בספרו אור חדש עמ' ס"ו, דרושים למהר"ם שיף סוף חולין, ושם משמואל פורים תרע"ה), והוא עושה זאת בשני אופנים:

בית המדרש עבודת הלב
בס"ד
רחוב דובב מישרים 2 פניה"ק ירושלים תובב"א

בשורה טובה תדשן עצם

הננו להודיע בזה לחתנים העומדים בפרק האיש מקדש ועומדים לקראת הקמת ביתם בחודשי החורף הבעל"ט כי בעוהשי"ת יתקיים

שיחה מיוחדת לחתנים

בענין הכנה לחתונה, סדר העבודה ליום החופה ופנימיות שמחת הנישואין

ע"י מורינו המשפיע הגה"צ ר' יעקב מייזליש שליט"א רב דקהלתנו הק', ובעמח"ס בישורון מלך על עניני נישואין

ביום שלישי פרשת ויצא, אור לט' כסלו

בשעה 9:30 בערב

בהיכל בית מדרשנו, רחוב דובב מישרים 2 פניה"ק

שמעו ותחי נפשכם

במקום אף יתקיים מכירת ספרי בישורון מלך וש"א"ס במחירים מיוחדים.
בברכה, המארגנים

השיחה הבאה תתקיים בעוהשי"ת בחודש איר הבעל"ט

סיפור מצדיק שהיה מאיר בלילה עם פנס בידו

ומסופר על צדיק אחד שהתגורר בעחד מן העיירות, והיה חפץ מאוד לעשות מצוות ולזכות את הרבים, ובהיות שבאותו עיר כשהגיע לשם מסילת הברזל אחרי שהחשיך הלילה, האנשים אשר באו במסילת הברזל לא יכלו לראות את הדרך ובחשיכה יתהלכו, והיו נמעדים ונופלים בתוך הבויץ והבורות שבדרך, והיה ממש סכנה גדולה ונזק גדול בשביל כולם, לכן הואיל בטובו ויצא לשם בכל ערב בשעה שמשילת הברזל היה אמור להגיע, והביא לשם את הפנס שלו, ועמד שם כדי להאיר את המקום בפני כל הבאים במסילת הברזל.

כך עשה בכל לילה ולילה, וכל האנשים לא פסקו מלהודות לו ולשבחו על מעשה צדקתו שלא על מנת לקבל פרס, והוא נהנה מאוד לראות שבאמת עושה דבר טוב ומועיל למען הרבים, עד שהגיע פעם מסילת הברזל וירדו קבוצת אנשים משם, הם נגשו אליו, סטרו לו על פניו, הפילו אותו ארצה, נתנו לו מכות רצח, לקחו ממנו את הפנס, שברו אותו לשברי שברים, וברחו לנפשם. אחרי שהתאושש מכל מכותיו, היה לבו נשבר בקרבו מאוד לא רק על עצם המכות, אלא בעיקר למה עשו לו ככה, בשלמא אילו רצו לשדוד אותו ולגזול את כספו ניחא, גם אילו רצו לגזול ממנו את הפנס יכול להבנים, אבל הם לא רצו כלום, לא כסף ולא חפצים ולא פנס, אלא שברו את עצמותיו יחד עם הפנס, למה ועל מה עשו לו כל הרעה הזאת, מה רצו ממנו, ולמה נטפלו רק אליו, הלא הוא עושה רק טוב למענם, ולמה עוד יענשוהו על כך.

כשהסיח את צערו לפני אחד מחבריו השיב לו חבריו: ידידי היקר, הם לא עשו לך רעה בסתם ללא סיבה, היה להם סיבה גדולה מאוד למה הם עשו כן, ואני מבין אותם היטב, והסיבה הוא כי הם היו בכעס וברוגזה גדולה עליך על שקפחת את כל פרנסתם, הרי הם קבוצת גנבים ושוודדים המתפרנסים מזה שאנשים תמימים הולכים בדרך ונוסעים בלילה בחשיכה בלי לראות כלום מהנעשה סביבם, והם באים ומנצלים את החושך וגונבים את חפציהם היקרים של העוברים ושבים, בלי שירגישו האנשים איך שגנבים מרוקנים את חפציהם, ופתאום הגעת עם פנס בידך, ואתה מאיר את כל החשיכה, והרי מעתה לא יכולים לגנוב כלום, כי רואים את הכל, וא"כ קפחת את פרנסתם, לכן הם מאוד כעסו עליך ונקמו בך את נקמתם במכות נאמנות, ולכן הם גם שברו את הפנס, כי זהו אשר מפריע להם את כל פרנסתם.

דברי החפץ חיים על מה שאיכפת לו ליצה"ר

כדבר הזה הוא דרכו של היצה"ר, כל כוחו והצלחתו הוא מזה שהוא מחשיך עיני האדם מלראות את הדרך הישר והנכון, ומלראות את הטוב והתענוג האמיתי והנצחי שלו, ומלהבחין בין טוב לרע, וכדאיאת בזוהר הק' (תרומוה דף קסז). שלכן נקרא היצה"ר בשם "חושך", כי הוא מחשיך את עיני הבריות ומטעה אותם מדרך האמת, עד שטח עיניהם מלראות נכון. ולכן כל מגמת היצה"ר הוא שאנשים לא ילמדו תורה הק', וכמו שכתב הגאון ר' אלחנן וואסערמאן ז"ל בספרו קובץ מאמרים (עמ' פ"ח) ז"ל: שמעתי מפה קדוש רבינו בעל חפץ חיים שליט"א, בזה הלשון: "דעם יצה"ר ארט ניט, א יוד זאל פאסטען און וויינען און דאוונען אן גאנצען טאג, אבי ניט לערנען" [לא איכפת לו ליצה"ר שיהודי יתענה ויבכה ויתפלל כל היום, ובלבד שלא ילמוד] עכ"ל. והיינו כי יודע היטב שברגע שהאדם יכניס את ראשו ולבו בלימוד התורה הק', הוא ידליק עי"ז את אור התורה בלבו ובנפשו, ואז יראה ויכיר היטב את שקר היצר ואת ערמומיתו, וממילא לא יוכל היצר לפתותו בכלום.

החכם עיניו בראשו

ולזה נתן השי"ת מתנה גדולה ונשגבה לבני ישראל מיד ביציאתם ממצרים, כשעמלק עמד בצד והיה אורב להם ומחפש עצות האיק להכשילים בתחבולותיו, והאיר להם בעצמו את ענני הכבוד אשר שם מאיר אור התורה הק' כנ"ל, וכן בכל שנה ושנה בימים אלו המסוגלים מאוד להתעלות בעבודת ה' ולהשגת קדושה העליונה, וכן הם גורליים מאוד לכל חיי האדם כנ"ל, לכן הקב"ה החפץ בטובתנו ורוצה לזכות אותנו ולעזור לנו להתעלות כראוי וכנכון בלי להתפתות משקריו ועקמומיותו של עמלק העומד לנו בדרך, מחכה לנו שנסקיע את כל כוחנו בימים אלו בעמל התורה הק', ועי"ז יאיר לנו את אור התורה הק' באור מופלא רום מעלה בבהירות גדולה, ובזה נוכל לראות את האמת ולא נתפתה לשקר היצה"ר, וכמו שכתב הרה"ק ר' חיים וויטאל ז"ל עה"פ (קהלת ב' ד') החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך יהלך, כי "החכם" היינו מי שעוסק והוגה בחכמת התורה הק' ועי"ז מאיר לו אור התורה, וזכה ל"עיניו בראשו", כי אור התורה פוקח ומאיר את עיניו לראות הדרך הנכונה, ולהבחין בשקר היצה"ר, ולהכיר איך שהיצה"ר הוא נחש מסוכן הכרוך על עקבו ורוצה להרוגו בארסו, משא"כ "הכסיל" שאינו לומד תורה אין לו אור התורה המראה לו את האמת ודרך הנכונה, וממילא "בחושך יהלך" ויפול ח"ו בפח יוקשים של הנחש המעוקל (שערי קדושה, דרך חיים אות' 1).

רק ע"י תורה אינו טועה בדרכו

ולכן כתב השפת אמת (ויצא תרס"א) נקרא התורה "תורת אמת", כי היא מלמדת אותנו דרך האמת, כמו שמצינו במקום שנאמר "זאת תורת העולה" שהכונה שהתורה מלמדת אותנו דיני העולה, כן הוא "תורת אמת" שהתורה מלמדת אותנו לב האבן ממנו עכ"ל, השפת אמת בזה הלשון: "וכל" ההוגה בתורה בא אל האמת והוסר לב האבן ממנו עכ"ל, ובמקום אחר (וישלה תר"ח) כתב השפת אמת בזה הלשון: שאי אפשר להשיג דבר אמת אלא בכח התורה, וכל מעשה האדם אי אפשר להיות אמת בלי שפת שקר ופניה ונגיעה רק בכח התורה עכ"ל, הרי כמה היצה"ר מצליח באופן נפלא להפיל האדם בפח השקר והערמה, והעצה היחידה להאיר את האדם באור האמת שלא יטעה עצמו בדרכו, ועיין בספר דברי ישראל (פ' שמות ד"ה ותתנב) שכתב דכשאדם דבוק בתורה, אז כשיזדמן לו איזה דבר שאינו יכול לשית עצות בנפשו מה לעשות, התורה הק' אומרת לו העצה היעוצה מה יעשה וייתב לו. וכעין זה אמר הרה"ק ר' שלמה מקארלין ז"ל ע"כ (בספר שמע שלמה, פ' ואתחן): עיקר ישירות השכל הוא בתורה עכ"ל

באור התורה יכול לעלות ולצאת משאול ואבדון

ולא זו בלבד, אלא אפילו אדם שכבר נפל בפח של היצה"ר, ומסובב בפיתוייו השקרים של היצר באופן שקשה לו מאוד להיחלץ מהם, גם הוא באם ישקיע בלימוד התורה הק', יזכה ובאמצעות אור התורה יוכל לראות את הדרך ובניקל לצאת מהפח, לברוח מהיצה"ר, ולחזור לדרך הטוב והישר, וכלשון הרה"ק ר' צדוק מלובלין ז"ל ע"כ: "ע"י אור התורה יוכל להיות מטפס ועולה גם מבטן שאול ואבדון, שהיא מאירה בכל מקום, וכדרך שאמרו במדרש איכה (פתיחה ב) הלואי אותי עזבו תורתני שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה, המאור שבה היה מחזירן למוטב עכ"ל (פרי צדיק, קדושת השבת מאמר ז). ועל זה נאמר (אבות ה' כב) ובה תחזי, היינו ע"י אור התורה רואה את האמת, וזוכה לדעת מה ואיך לתקן (ישמח ישראל, ר"פ ויקרא).

טעם שתיקנו "קריאת שמע" באמצע התפילה

וראיתי דבר חידוש בענין זה מהגאון ר' שלמה קלוגר ז"ל ע"כ, שכתב הטעם למה תיקנו חז"ל לומר פרשת "קריאת שמע" דוקא באמצע סדר התפילה קודם תפילת שמונה עשרה, היות שהלומד תורה הק' זוכה והשכינה הק' שורה אצלו, וממילא מסתלק היצה"ר ממנו, כי במקום שהקב"ה נמצא שם אין יצה"ר, לכן שפיר קבעו לקרות פרשת קריאת שמע לפני תפילת שמונה עשרה, כדי שבכח לימוד התורה של פרשה זו, יסתלק אז היצה"ר והשטן מאתנו, והקב"ה ימלא את כל משאלותינו בתפילתנו, כי אין שטן ואין פגע רע. [ובזה אפשר להבין מה שמקדימין ואומרים קודם קריאת שמע "ברכת יוצר אור", כי בה אנו מודים ומשבחים לה' על האור הגדול של התורה הק' שנתן לנו להאיר עינינו ונפשינו בדרך הנכונה, ולהנצל על ידה מפח היצר, ואז ממשיכים ואומרים ברכת "אהבת עולם" שבה מבקשים אנו על השגת אור התורה - והאר עינינו בתורתך וכו', ומיד אח"כ קוראים קריאת שמע וזוכים לאור התורה בפועל, ובזה נענים בתפילותינו].

טעם שנותנים עליה לבעל תוקע ולבעל מוסף

ובזה מבאר הגר"ש קלוגר ז"ל ע"כ את הטעם שנוהגין בקריאת התורה בראש השנה לקרוא לתורה את בעל תוקע ובעל מוסף (ש"ע ס' תקפ"ד סע' ב', ומג"א סק"ו) ולא את בעל שחרית, והלבוש (שם) כתב בשביל שהתורה משמחת את לב האדם עי"ש, אבל לפי הנ"ל יובן היטב, כי היות שהם עומדים עתה לתקוע ולהתפלל לפני ה', וצריכים לבטל את השטן והיצה"ר שלא ישטין ויבלבל את תקיעתם ותפילתם ח"ו, לכן עולים הם לקריאת התורה, ובכח לימוד התורה שלהם מסלקים הם את היצה"ר מאתם לגמרי, והקב"ה הקרוב אליהם שומע את כל תפילתם בלי שהשטן יפריע בדבר (קהלת יעקב ר"ה ח"ב עמ' פ"א).

מעלות טובות וגדולות להעוסק בתורה

והיוצא לנו מכל זה, כי הדבוק בלימוד התורה הק' זוכה לאור התורה, שמאיר עיניו ומראה לו את הדרך הנכונה ללכת בדרכי ישרים, ולא ליפול בפח יקוש של ערמומיותו של עמלק, וכמו שהיה כן בענני הכבוד, שהקב"ה הביא את העננים לנחותם הדרך ולהאיר להם הלילה, וליישר להם את כל העקמומיות של הדרך לפנייהם, וכן עושה הקב"ה תמיד לכל הבא לאור התורה, שמראה לו את הדרך האיק להינצל מכל החשכות שהיצה"ר רוצה להכניסו לשם, ומוליך אותו בדרך הנכונה והישרה, כדי שילך ויעלה תמיד בארחות ישרים ושיוכל להיטיב לו בזה ובבא.

נועים ההלכה

פניני הלכה ומנהג שנערכו מתוך שיעורי מוריני הגה"צ שליט"א

האם מותר ללמוד בספרים המסוגלים לרפואה בשיביל להתרפאות

שאלה

הנה ידוע מקדמת דנא שגדולי וצדיקי עולם זי"ע יעצו הרבה פעמים לחולים ללמוד בספר מסוים כסגולה לרפואה, ולא חשו לכך משום אין מתרפאין בדברי תורה, ונזכיר כמה לימודים וספרים הידועים לנו:

(א) גמרא עניני רפואה - בספר דרכי צדק [מהרה"ק ר' זכריה מענדל מיערסלוב זי"ע] (אות כ"ה) הביא בשם הבעש"ט הק' זי"ע בזה הלשון: יזהר כשצריך לרפואה, ילמד בענין רפואה בגמרא וכו', ועל ידי כך מעורר עולם הרחמים לרפואה עכ"ל. ומצינו שכן היה דרכם של כמה גאוני וצדיקי קדם, שהמשיכו רפואות לחולים ע"י בירורי סוגיות והלכות בענינים השייכים לרפואה, ביניהם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע (אהל אלימלך, דף נב.), הרה"ק מראפשיץ זי"ע (אהל נפתלי, אות פ"ח), הרה"ק ממאגלניצא זי"ע (מאיר עיני חכמים, בהקדמה), הרה"ק בעל אבני נזר זי"ע (אוצר ישראל, עמ' ק"ב), הגאון בעל חזון איש זי"ע (מעשה איש, ח"א עמ' ר"א).

(ב) טור או"ח סימן תי"ט - כתב בספר מנחת יוסף (עמ' ס"א) שבעת שהיה הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע מצטער מחולי קדחת רח"ל, הזכיר עצמו לפני אביו השר שלום מבעלזא זי"ע, השיב לו אביו: אם כן אלך ללמוד טור או"ח סי' תי"ט הלכות סעודת ראש חודש עכ"ל. וכן הביא הגאון המהרש"ם מברעזאן זצ"ל (בהגהותיו לספר דברי יצחק, אות מ') שהשר שלום מבעלזא אמר כי יש כל מיני רפואות בטור ובית יוסף, וכבר זמן רב שלא למד סימן זה המסוגל לגרש מחלת הקדחת, ולמד אז את הסימן הזה, ומיד פסקה המחלה של בנו.

(ג) מהרי"ק - בספר אלף כתב להגאון מהר"י ווייס אבד"ק ווערבו זצ"ל (אות קמ"ח) הביא מהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שצוה לאחד שעלתה לו שטף דם לפעמים, ללמוד בספר מהרי"ק, וכן עשה ונתרפא, [מיהו בזה י"ל כיון דהוי בגדר סכנה מותר בכהאי גוונא כ"ל עיי"ש].

(ד) אור החיים הק' - בספר יד אור החיים הק' (עמ' שכ"ו) הביא בשם ספר בוני ירושלים (עמ' ק"ג), כי הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע צוה לבנו החולה שילמוד לסגולה את פי אור החיים הק'. וכן ידועים כמה סיפורים נפלאים מאנשים שחלו וקבלו על עצמם ללמוד בספר אור החיים הק' ונתרפאו [כפי שהבאתי בקונטרס "שבחי אור החיים" הנדפס בתחילת אור החיים הק' מהדורת תורת חיים דלעזש, שהוציא כ"ק אדמו"ר זצלה"ה עיי"ש].

(ה) מאור עינים פרשת חי שרה - בספר אסיפת מכתבים (ח"א קמב.) הובא מכתב שכתב כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל לחולה אחד, ובתוך הדברים כתב בזה הלשון: "ותלמודו בס' מאור עינים פרשת חיי ד"ה ואברהם זקן, כי זה מסוגל לרפואה" עכ"ל.

(ו) שבחי בעש"ט - בספר רשימות דברים (עמ' קמ-קמא) מובא דהרה"ק הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע צוה כמה פעמים לאנשים שהיה להם חום גבוה, שילמדו הם או אחרים לפנייהם בספר שבחי הבעש"ט שזה סגולה נפלאה להפטר מחום עיי"ש.

הרי שהיה המנהג ללמוד לימודים וספרים מסוימים המסוגלים לרפואה, ולא חשו בזה משום אין מתרפאין בדברי תורה, ולכאורה מה היתר בזה, הלא הלכה מפורשת היא בשו"ע (יר"ד ס' קע"ט סע"ט, ו"ב) דאסור להתרפאות בדברי תורה, ומה היתר בהנ"ל.

ישוּב א' - כשאנו מוכח ממעשיו שמכוין לרפואה

ויש ליישב כי הנה בגמ' הנ"ל הקשו על רבי יהושע בן לוי שהשתמש בפסוקי תורה לשם שמירה, והקשה רבינו יונה (ברכות דף ד: מדפי הרי"ף) למה היה קשה לגמרא דוקא מהני פסוקים ולא מקריאת שמע שעל מטתו שהוא ג"כ פרשה בתורה שאומרים לשם שמירה, ותיירץ בזה הלשון: מפני שאלו הפסוקים [שאמר רבי יהושע בן לוי] אינו אומר אותן לעולם לשם חובה והם של שמירה, ונראה כמו שמתרפא בדברי תורה, אבל בקריאת שמע שדרך הוא לאומרו לשם חובה אינו נראה כמתרפא בדברי תורה עכ"ל. ולפי זה שפיר מיושב מה שנהגו ללמוד בספר לשם רפואה, כי דרך העולם הוא ללמוד בספר בשיביל עצם הלימוד, לקיים מצות לימוד התורה, ולדעת מה שכתוב בתוכו, ולא בשיביל רפואה, ולכן המכוין בלימודו לשם רפואה כיון שאינו נראה כמתרפא בדברי תורה מותר הדבר.

ובכך גם יתיישב לן מה שאומרים ספר תהלים לחולה, כי היות שדרך העולם לומר ספר

תהלים לא רק על חולה, אלא על כל דבר שהאדם רוצה להתפלל לה, ויש האומרים בקביעות בכל יום ספר תהלים ללא שום צרה, א"כ אינו מוכח מאמירתו שאומר לשם חולה ומותר.

ולפי הנ"ל יש גם לתרץ קושיית המהרש"א והתורת חיים (שבועות שם) על רבי יהושע בן לוי שאמר אסור להתרפאות בדברי תורה, הלא רבי יהושע בן לוי עצמו אמר (עירובין נד:) החש בראשו יעסוק בתורה וכו' חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר (משלי ד, כב) ולכל בשרו מרפא. הרי שמותר להתרפאות בדברי תורה. אולם להנ"ל אתי שפיר כי רק כשעושה הרפואה בצורת לחש שניכר ממעשיו שמכוין רק לשם רפואה, אז אסור הדבר, אבל כשלומד תורה, הלא זהו מצוה ללמוד תורה בכל עת, ואפילו חולה מחויב בזה כמו שנפסק בשו"ע (יר"ד ס' רמ"ז סע"א) וז"ל: כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין בריא או חולה עכ"ל. א"כ לא מוכח כלל שלומד לשם רפואה, כי מסתבר יותר שלומד לשם מצוה, ושפיר מותר בכהאי גוונא.

ישוּב ב' - רפואה ע"י נשמת הצדיק הטמון בספרו שמעורר רחמים עליו

עוד יש ליישב, על פי מה שכתוב בספר מאור עינים (ישמח לב, ריש מס' שבת) כי הלימוד בתורת הצדיק נחשב ממש כמו השתטחות על קבר הצדיק, כי נפש הצדיק נתעטף בדברי תורתו שלומדים, ושם קבור וטמון החיות שלו, ולכן המתדבק בתורתו מתדבק בנפש הצדיק עיי"ש, ולפי זה שפיר יובן כל הנ"ל מה שהלימוד בספרי צדיקים מסוגל לרפואה, כי לא הדברי תורה הם המרפאין, אלא נשמת הצדיק הטמון שם מתעוררת, ומבקשת רחמים עליו, וכפי שכתוב בספר חסידים (ס' רכ"ד) וז"ל: וכל האומר דבר שמועה מפיהם, הם מתפללים עליו שם, ומליצים טובה עליו עכ"ל. ובספר אגרות קודש למהרי"ץ מליובאוויטש זי"ע (ח"ח עמ' ק"ל) כתב ששמע מפ"ק אביו הרה"ק הרשב"י זי"ע, דכשיהודי לומד תורתו של איזה צדיק, בא מלאך ממנה מיכאל להיכל הצדיק, ומבשרוהו הבשורה טובה שפלוגי בן פלוגי לומד בספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ועל בני ביתו, ובפרט כשלומד ברבים עכ"ק.

זאת ועוד, יסוד נפלא כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח ס' קס"ו) שנשאל היות שאסור לבקש מהקב"ה ע"י מליץ ואמצעי, ואפילו דרך המלאכים אסור, וא"כ במה נשתנו החכמים והצדיקים החיים אתנו היום, שמותר לבקש מהם שיתפללו עלינו, והשיב דמה שמבקשים מהצדיקים להתפלל אין זה כמליץ אלא כי כל ישראל הם גוף אחד ונפש אחד, וכשאחד מצטער גם חבירו מצטער ומרגיש כאבו, והוא שאמרו (ברכות יב:) שתלמיד חכם צריך שיחלה עצמו על חולת חבירו, פי' שיראה כאילו גם הוא חולה, וכיון שהצדיק באמת אין מגיע לו צער זה כעונש על מעשיו, לכן מזכירים לפניו שיתפלל לה' שייסר ממנו צער זה, ועי"ז יושעו כולם בזכותו עיי"ש.

והיוצא לנו מזה, כי ע"י שלומד דברי תורה של הצדיק, מתדבק בנשמת הצדיק, והצדיק מצטער בצערו ומעורר רחמים עליו, וממילא נושע מצערנו, וא"כ לא קשה מידי כי אין זה נחשב כמתרפא בדברי תורה, אלא הוא מעורר נשמת הצדיק לבקש ולעורר עליו רחמים שיתרפא וא"ש.

וקרוב לדרך זה אמרתי גם ליישב קושיית המהרש"א הנ"ל על הא דאמר רבי יהושע בן לוי חש בראשו יעסוק בתורה, והלא איהו גופיה אמר דאסור להתרפאות בדברי תורה, וכן השאלה הראשונה הנ"ל האיך מותר לומר פרקי תהלים לרפואה, הלא אסור להתרפאות בדברי תורה, אמנם איתא בתקוני זוהר (תקון ס"ט, דף ק"ב) כל חכם העוסק בתורה, מתפשט בו ניצוץ נשמת משה רבינו ע"ה (ועי' מזה במעבר יבק פרק כ"ט), וא"כ כיון דעל נשמת משה השורה בו אין מגיע לו צער זה, בזכות זה זוכה גם הוא לרפואה, ושוב ליכא בזה משום אין מתרפא בדברי תורה.

וכדבר הזה הוא גם לגבי אמירת תהלים לרפואה, כי איתא בספ"ק דהאומר תהלים בכונה מתלבש בו נפש דוד המלך ע"ה בעצמו לסייעו באמירתו, וכיון דדוד המלך ע"ה בוודאי לא מגיע לו להיענש ולהתייסר עבורו, לכן מסלק הקב"ה הצער גם מהאומר תהלים ע"י שמרפאהו רפואה שלימה וא"ש.

נועים שבת

אוצר המנוצח מפי ספרים וסופרים
בגודל מעלת שבת קודש זו

שיתברכו ישראל מעתה ועד עולם

מנהג כל ישראל לומר במוצאי שבת "ויתן לך" וכל הפסוקים של ברכות, שיתברכו ישראל בשבת הבאה ומעתה ועד עולם. (ספר המנהג, הל שבת עמ' ר')

וטוב להיות רגיל באמירת השני פסוקים של "ויתן לך" כשהוא במקום נקי, כמו שכתב בזוהר הק' דהניח יעקב אבינו ברכות אלו לעקבתא דמשיחא, גם בכל עת שצריך לישועה או להצלה, יאמרו שני פסוקים אלו בכוונה, ויכוין לבקש במחשבתו על מה שצריך, ובתיבות יעבודוך עמים יאמר הע' בחזק קצת כנ"ל, ויעזור השי"ת וימלא בקשתינו לטובה.

(כתר תורה - לבעל מסגרת השולחן ז"ע, קץ הפלאת פ"ד ס"ק כ"א)

מרגישים את ליל הסדר

היה פעם בפרשת תולדות, כשרבינו [האמרי חיים] ז"ע עלה לתורה לשישי, שקוראים בו את פסוקי "ויתן לך", בדרכו אל הבימה קרא בהנאה: מ'שפירט שוין דעם סדר נאכט" [מרגישים כבר את הפסח], ואף אחד לא הבין למה רבינו מתכוון, במוצאי שב"ק כשהבאתי לרבינו את הסידור כדי לומר "ויתן לך", שאל אותי רבינו, אם אני יודע מה הקשר בין ויתן לך לליל הסדר, אני הרשיתי לעצמי לענות בדרך צחות, שזה רומז ל"קמחא דפסחא" שהיא בבחי' יתן ויחזור ויתן" (כמ"ש רש"י שם), שחק רבינו ואמר: וכי אינך יודע שאת הברכות הללו בירך יצחק אבינו את יעקב בליל הסדר? (אור חיים, עמ' ש"ב)

באמירת "ויתן לך" זוכה ופרנסתו מגיע מצד הקדושה

הגה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ל דיבר על אודות סגולת אמירת "ויתן לך" במוצאי שבת קודש לפרנסה בכבוד, ועל העשירות של האנשים המקילים בדבר אמירת ויתן לך, אמר בזה הלשון: וי וי לאותה עשירות שאיני יודע מקורה. ובלשונו הק': ווי איז דעם געלד, וואס כ'ווייס נישט פון ווי עס קומט. כי למען לא תהיה ח"ו עושר שמוך לבעליו לרעותו, ושדורונו ישראו בשמירת התורה והמצוות, צריך להקפיד מאוד מאוד שיהיה מצד הקדושה, ולא ח"ו בבחינת משלם לשונאוי על פניו להאבדו, להשדמם עדי עד ח"ו.

(יפה שיחות של עבדי אבות, עמ' ק"ב)

איני יודע האין יש לו פרנסה

אמר [הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב ז"ע] בזה"ל: דער מענטש וואס זאגט נישט ויתן לך במוצאי שבת קודש, ווייס איך נישט פין וואנען ער נעמט פרנסה אגאנצע וואך [האדם שאינו אומר ויתן לך במוצאי שב"ק, איני יודע מהיכן הוא לוקח פרנסה כל השבוע]. (עשרת מנחם, דף לו.)

אמר רבינו [הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווע ז"ע] איני מבין איך יכול יהודי להמשיך פרנסה בכל השבוע אם לא אמר ויתן לך במוצאי שב"ק. (דברי יחזקאל, עמ' שני')

תשובה נעימה

עקב טעות בדפוס בשבוע שעבר מופיע שוב מדור זה

איך מבקשים על הרשעים "ותכניעם" אחר שכבר ביקשנו "ותכלם" ואין כבר מי להכניע

שאלה:

בימים אלה שכלל ישראל מתפללים על הצלת ישראל ועל שבירת ומפלת כח אומות הרשע, התחלתי להשקיע יותר בכוונת תפילות ולמלשינים אל תהי תקוה, שכל אויבי עמך מהרה יכרתו, והזדים מהרה תעקר ותשבר וגו', ונתערור בי קושיא גדולה, למה אחרי שמבקשים והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכלם - שהכוונה שיעקרו ויכלו מן העולם, מוסיפים לבקש ותשפילם ותכניעם במהרה בימינו, הלא כבר נעקרו מן העולם וכבר אינם בנמצא, והאין שייך אז להשפילם ולהכניעם.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

מעלת וסגולת ברכת "ולמלשינים": בראשית הדברים אומר לך כי דבר חשוב מאוד עשית בזה שהתחלת להשקיע בברכה זו, כי זהו אכן מהברכות החשובות והמסוגלות ביותר, וכדברי הרמב"ם (הל' תפילה פ"ב ה"א) שלכן תיקן רבן גמליאל ובית דינו ברכה זו, כי ראה "שזו גדולה מכל צרכי בני אדם" עכ"ל. והרמ"ק כתב בסידורו שבברכה זו אפשר לבטל כל הקליפות לגמרי. ובסידור חלקת יהושע (עמ' קצ"ט) כתב כי אמירת ברכה זו בכוונה מסוגל לבטל מחשבות והרהורים באמונה. וע"ע יערות דבש (ה"א דרשה א') שכתב כי בברכה זו כשמכוונים בתיבת והזדים מהרה תעקר וגו' על אבדן עמלק שבא בודון על ישראל, מקיימים מצות עשה של זכור את אשר עשה לך עמלק, וסיים בלשון קדשו: וישים על לבו כי כל פורעניות הראויים לבוא על ישראל ח"ו, יבואו עליו [על עמלק] עכ"ל.

והנה על עצם שאלתך שאלת חכם, אכתוב לך ב"ד חמשה ביאורים יקרים, ותוכל לבחור איזה מביניהם שאתה מרגיש בו יותר כוונת הלב ורגשי התעוררות, ואלו הן:

א. יתמו חטאים ולא חוטאים: המגיד מקאזניץ ז"ע ביאר בספרו רמזי ישראל (דף ז') שאין הכוונה שהם יתעקרו ויכלו, אלא כוחות הרע שבהם יתעקרו וישתברו ויכלו, ואז יכניע הקב"ה אותם לקדושה, שיקבלו עול מלכות שמים עליהם, ועי"ז יתברר הכל לקדושה, וסיים המגיד מקאזניץ את דבריו הק' בזה הלשון: "ובכוונה זו אין מקטרג לכל תפלתנו, בפרט על הגאולה" עכ"ל.

כעין זה ראיתי בספר אור יעקב (אבות ד, ד) שכתב כי לשון "והזדים" אין הכוונה על האנשים הזדים, אלא על "הזדונות" והעבירות שהם עושים, שאת זה תשבר ותמגר ותכלם ע"י שיעשו תשובה, ויכנעו לבם להיטיב דרכם, וכמאמר חז"ל (ברכות כח:) יתמו חטאים ולא חוטאים, ועפי"ז כתב ליישב למה נקרא ברכה זו "ברכת" המינים (עי' ברכות כח:), הו"ל להיקרא "קללת" המינים, אך באמת זהו ברכה להם שישבו בתשובה ויכנעו לבם לה' וממילא ייטב להם באמת.

ועפי"ז יובן ביותר מה שאמר הרה"ק ר' מרדכי מלעכאוויטש ז"ע לאחד מגדולי תלמידיו, כי בברכת ולמלשינים צריך לכוון על עצמו - אולי יש בו עוד גיד אחד שהוא שייך עוד לאלו, שהשי"ת יעקור אותו עכ"ל (תורת אבות, עמ' קנ"ט אות י'). כי אכן לפי הג"ל הכוונה על החטאים ולא על החוטאים, וזה שייך בכל אדם.

ב. קליפות הטמאות, וקליפת נוגה: בסידור הרב וכן בסידור רבי יעקב מעמדן כתבו, כי מקודם מבקשים על כל מיני קליפות הטמאות, שהם יתבערו ויכלו לגמרי מן העולם, ואח"כ מבקשים "ותכניעם" על קליפת נוגה הכולל כל עניני רשות, שאינה קליפה טמאה לגמרי, אלא מעורב בה טוב ורע, וצריכים רק להשתמש בה לטובה ועי"ז להכניע אותה לטוב.

ג. השרים למעלה, והאומות למטה: האמרי אמת (בליקוטים) תירץ כי מקודם מתפללים על שרים העליונים של האומות, שהקב"ה ישמידם ויכלה אותם, ואח"כ מבקשים על כוחם למטה שיכניעם.

ד. הרשעים עצמם, והשפעתם הרעה: עוד פירוש שמעתי, כי ותשפילם ותכניעם קאי על השפעתם הרעה שנשאר אחריהם, כלומר שלא די בזה שהקב"ה ירהגם ויכלה אותם, כי השפעתם הרעה על העולם יכול עדיין להתקיים ולהתנער שוב, ואחרים יכולים ללמוד ח"ו מדרכם וללכת בעקבותיהם, לכן מבקשים כי גם אחרי שהם יתעקרו מן העולם, הקב"ה ישפילם ויכניע את כוח השפעתם בעולם, באופן שלא ירצה שום אדם ללכת בעקבותיהם ולא ישאר מהם שום רושם כלל.

ה. בעוה"ז, ובגיהנום: עוד פירוש ראיתי, כי אחרי שמבקשים שיעקרו מן העולם הזה, מבקשים על נשמותיהם בגיהנום שישפילם ויכניעם, באופן שבכל העולמות יתוקנו כוחות הרשע, ויתגלה כבוד ה' על כל מעשיו ובריותיו.

במהרה בימינו: ואסיים דברי בעוד דבר נחמד שראיתי בפירוש ברכה זו בסידור לב שמוח [להרה"ק מאלעסק ז"ע] שהעיר למה בסוף הברכה אנו מבקשים "במהרה בימינו", שזה נראה ככפילות הלשון, וביאר כוונת "בימינו" שזוכה שהשפלת ועקירת כוחות הרעים מן העולם תהיה על ידי ימינו, והיינו בכח עבודתנו שבכל יום ויום מימי חיינו, באופן שיהיה לנו חלק בכריתת הרע מן העולם ובהתגלות קדושתו ית"ש בכל העולם במהרה בימינו אמן.

ניתן להשאיר שאלות בקול עבודת הלב 04-3011011 שלוחה 6<1
כמו כן ניתן לשלוח שאלות בכתב ברור לפקס 077-555-8939

ניתן לשמוע בכל שבוע את הדברי חיזוק והתעוררות בעת רעוא דרעוין בין יתר אוצר אלפי שיחות כעבודת השם
ב"קול עבודת הלב" בארץ הקודש: 04-3011011
באר"ב: 518-329-9225

A special extension of
Lectures in English
Ext. number 8 in the main menu